

Communicating with Purpose

To cite this article: Koskela, M., Salmela, E., Kääntä, L. & Syrjälä, H. (2023). Ilmastoviisaan asumisen teemat ja kontekstit – Kun systeemimaailma kohtaa elämismaailman julkisessa keskustelussa. In: E. Lillqvist, M. Eronen-Valli, V. Manninen, N. Nissilä & E. Salmela (Eds.). *Communicating with Purpose*. Vaasa: VAKKI Publications 15. 189–206.
ISBN 978-952-69732-2-7

Ilmastoviisaan asumisen teemat ja kontekstit – Kun systeemimaailma kohtaa elämismaailman julkisessa keskustelussa

Merja Koskela^a, Eveliina Salmela^a, Liisa Kääntä^a & Henna Syrjälä^b

^a Viestintätieteet, Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö, Vaasan yliopisto

^b Markkinointi, Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö, Vaasan yliopisto

This study examines which topics climate-wise housing is connected to in public speech. Climate-wise housing stands for housing choices that take social, ecological and economic perspectives into account. The data of the study consists of a variety of journalistic texts and online discussions collected in a larger research project. Content analysis is used as a method, and the findings are discussed applying Habermas' concepts of system and lifeworld. The results show that in the journalistic media, the system-level starting point is strong and the individuals' point of view comes to the fore only in certain types of stories. Economics and technology in particular are important ways of understanding climate-wise housing. In online discussions, the starting point is citizens' own lifeworld, which is connected to their everyday experiences. However, the topics of the discussions are also connected to the system through the presence of the (market) economy, which leads to seeing citizens in the role of consumers. As a whole, our analysis shows that climate-wise living becomes a part of citizens' everyday life both through the system, for example as a result of political decisions, and through grassroot level choices. From both starting points, efforts can be made towards more climate-wise living.

Avainsanat: ilmastoviisas asuminen, journalismi, julkinen puhe, sosiaalinen media, systeemi- ja elämismaailma

1 Johdanto

Yksilön näkökulmasta keskeisin ympäristökuormitukseen vaikuttava tekijä on asuminen. Asumisen päästöt muodostavat neljänneksen suomalaisten hiilijalanjäljestä (Ympäristöministeriö 2021). Näistä päästöistä suurin osa on peräisin tilojen ja käyttöveden lämmityksestä, ja pienempi osa valaistuksesta, ruuanlaitosta, kodinkoneista ja viihde-elektronikasta (Suomen virallinen tilasto 2021). Siksi on tärkeää puhua julkisuudessa kestävästä asumisesta, joka ottaa huomioon niin sosiaaliset, ekologiset kuin taloudellisetkin näkökulmat. Kestävää asumista voidaan kuvata myös *ilmastoviisaan asumisen* käsitteen avulla, jossa ilmastoviisaus ymmärretään yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskuntien kykyä tehdä ilmaston ja ympäristön kannalta edullisia asumiseen, energian käyttöön, rakennusratkaisuihin ja yleensä kuluttamiseen liittyviä tulevaisuuteen suuntautuvia valintoja (ks. esim. Lovell 2004). Julkisuudessa ei kuitenkaan välttämättä käytetä kumpaakaan termiä, vaan asiaa tarkastellaan osana muita kestävyiden teemoja ja näkökulmia.

Ilmastoviisaan asumisen käsittely julkisessa puheessa on merkityksellistä viestintää, koska se, miten asioita mediassa esitetään, osaltaan muokkaa sitä, miten kansalaiset asiasta ajattelevat ja sitä, miten he asiaan suhtautuvat (ks. esim. Carvalho 2010: 172). Ilmastoviisasta asumista koskeva julkinen puhe voidaan tulkita laajemmin ympäristöviestinnäksi tai ilmastoviestinnäksi (ks. Kumpu 2021), mutta toisin kuin moni muu ympäristöön ja ilmastoon liittyvä aihe, asuminen on arkinen ilmiö, joka puhuttelee kaikkia kansalaisia. Aiemmassa tutkimuksessa etenkin ilmastojournalismia on tarkasteltu monipuolisesti. Ilmastojournalismi kattaa kaiken sellaisen journalismin, jossa käsitellään ilmastonmuutosta ilmiönä, sen syitä ja vaikutuksia sekä keinoja reagoida siihen (esim. Schäfer & Painter 2021). Se käsittää laajasti erilaisia näkökulmia kuten tutkimusta ja taloudellisia vaikutuksia, ja sitä julkaistaan esimerkiksi sanomalehtien uutisosastoilla, tiede- ja talousosastoilla tai vaikka urheiluosastoilla. Samoin ilmastojournalismin on todettu ylittävän perinteisen median rajat, ja sen ympärille on rakentunut ympäristö- tai ilmastonmuutoksen raportointiin erikoistuneita digitaalisia kanavia (esim. Painter 2016: 11). Ilmastoviisasta asumista käsittelevä julkinen puhe edustaa tässä mielessä tyyppillistä ilmastojournalistista aihepiiriä (ks. esim. Brüggemann & Engesser 2014; Gibson 2017). Samoin kuin muut ilmastojournalismin aiheet, ilmastoviisas asuminen on teemana monenlaisilla journalistisen median osastoilla, erikois- ja yleismediassa.

Aihetta koskeva julkinen keskustelu ei myöskään jää pelkästään journalismiin, vaan sitä käsitellään laajasti sosiaalisessa mediassa, alkaen uutisten kommentoinnista ja päättyen verkon erilaisille keskustelupalstoille. Koska aiempi ilmastopuheen tutkimus on keskittynyt journalismiin (Engesser & Brüggemann 2016), sitä on syytä tarkastella myös laajempina ilmiönä ja ottaa huomioon myös muita digitaalisia julkisen puheen kanavia, ku-

ten verkkokeskusteluja ja blogeja (ks. myös Kleis Nielsen & Ganter 2017). Tällaista tutkimusta on myös jo jonkin verran tehty. Esimerkiksi Rantala, Toikka, Pulkka ja Lyytimäki (2020) ovat havainneet, että uusiutuvaan energiaan liittyvät keskustelunaiheet painottuvat eri tavalla sosiaalisessa mediassa kuin journalistisessa mediassa. Heidän tutkimuksessaan, joka kohdistui avoimeen Uusi energiapolitiikka -Facebook-ryhmään, selvisi myös, että keskusteluita dominoi pieni joukko aktiivisia osallistujia, joiden näkökulmilla, asenteilla ja näkemyksillä on taipumus ”ylikorostua” sekä keskustelunaiheissa että niiden kehystämisessä.

Hedelmällisen teoreettisen lähtökohdan tällaiseen laajempaan journalistista mediaa ja verkkokeskusteluja yhdistävään tarkasteluun tarjoavat Habermasin (1984; 1987) kehittämät systeemi- ja elämismaailman käsitteet (ks. myös Grönvall 2015; Eide 2017). Väljästi määriteltynä elämismaailma käsittää yksilön jokapäiväisen arjen ilmiöt ja tapahtumat henkilökohtaisesta näkökulmasta (ks. esim. Jackson 1999). Systeemimaailma puolestaan viittaa talouden, teknologian, tieteen, politiikan ja muun yhteiskunnallisen toiminnan institutionaalisiin rakenteisiin. Media on monessa mielessä näiden maailmojen leikkauspiste (Wessler 2018).

Habermasin teoria tarjoaa välineitä tarkastella ilmastoviisaaseen asumiseen liittyvää keskeistä ristiriitaa: yhtäältä ilmastoviisas asuminen edellyttää yksilöltä monia käytännöllisiä arjen valintoja, mutta toisaalta valintoja ohjaava ja niihin kannustava tieto esitetään usein julkisessa keskustelussa systeemitason näkökulmasta. Esimerkiksi jos julkisessa keskustelussa keskitytään systeemimaailman mukaiseen taloudellisten tavoitteiden ensisijaisuuteen, ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat jäävät helposti vähemmälle huomiolle. Tämä saattaa myös johtaa siihen, että elämismaailma ja systeemimaailma jäävät toisistaan irrallisiksi, niitä koskeva keskustelu siirtyy eri foorumeille, eikä esimerkiksi ilmastoviisasta asumista koskeva institutionaalinen tieto saavuta tai kosketa kansalaista, eikä näin ollen myöskään johda toimintaan. Tämä tutkimus on osa DeCarbon Home -hanketta (2023), jossa tavoitteena on edistää asumisen ja rakentamisen oikeudenmukaista kestävyysmurrosta. Tämän tavoitteen kannalta on keskeistä ymmärtää ja pyrkiä vähentämään elämismaailman ja systeemimaailman välistä ristiriitaa.

Tämän artikkelin tavoitteena on kartoittaa niitä yksilön ja yhteiskunnan kannalta merkityksellisiä konteksteja ja aihepiirejä, joissa asuminen ja kestävyys kohtaavat, ja tällä tavoin hahmottaa, miten ilmastoviisas asuminen jäsentyy julkisessa puheessa. Samalla kartoitus toimii ensimmäisenä yleiskatsauksena DeCarbon Home -hankkeessa kerättyyn media-aineistoon. Ensimmäiseksi kysymme, minkälaisiin teemoihin ilmastoviisas asuminen yhdistetään journalistisessa mediassa ja verkkokeskusteluissa ja miten teemat jakautuvat (määrällisesti) näissä. Toiseksi kysymme, miten systeemi- ja elämismaailma

kytkeytyvät toisiinsa edellä mainituilla julkisen puheen eri osa-alueilla. Näin syvennämme yhtäältä käsitystä asumisen monimuotoisesta roolista ilmasto-, ympäristö- ja kestävyysviestinnässä (vrt. esim. Cherry, Hopfe, MacGillivray & Pidgeon 2015; 2017) ja toisaalta ymmärrystä systeemi- ja elämismaailman ilmenemisestä mainitussa monimuotoisuudessa (ks. Jackson 1999; Alvim da Silva, Pereira & Felizardo 2022; Wessler 2018).

2 Kansalaisen ja järjestelmän näkökulmat

Tarkastelemme tässä artikkelissa ilmastoviisaan asumisen aihepiirejä, jotka ovat *sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta* merkityksellisiä. Habermasin (1984; 1987) teorian mukaan elämismaailma edustaa vahvemmin yksilön näkökulmaa ja systeemimaailma yhteiskunnan näkökulmaa. Nämä kaksi maailmaa kytkeytyvät kuitenkin kiinteästi toisiinsa, mutta edustavat ikään kuin eri tasoja ja näkökulmia tarkastelussa oleviin aiheisiin. Niissä myös yhtyy merkitystason ja reaali maailman tason tarkastelu. Siinä missä elämismaailmassa yksilöt jakavat merkityksiä ja luovat yhteisöllisyyttä diskurssien kautta, systeemimaailma nähdään abstraktimpana kehiksenä reaali maailman ilmiöille, ja sen ytimessä ovat raha ja valta. Näkökulmana se asettaa yksilön tiettyyn asemaan, esimerkiksi omistajaksi tai asiakkaaksi, suhteessa reaali maailmaan.

Aineistojemme näkökulmasta journalistinen media vastaa enimmäkseen järjestelmän näkökulmaa ja verkkokeskustelut kansalaisten näkökulmaa, mutta molemmat näkökulmat ovat läsnä molemmissa aineistoissa. Näkemyksemme mukaan kuitenkin elämismaailma on aineistossa sitä todennäköisemmin keskeisessä roolissa, mitä enemmän on kuultavissa ”tavallisen kansalaisen” ääni. Kun vallitsevana on instituution ääni, systeemimaailma, tyypillisesti raha ja valta, korostuu.

Habermasin (1984; 1987) mukaan järjestelmällä on pyrkimys ”kolonialisoida” henkilökohtaista elämää. Tämä tarkoittaa etenkin vallan, talouden ja teknologian näkökulmien korostumista ja arkielämän rationalisoitumista. Verkkoviestinnän näkökulmasta asia saattaa kuitenkin olla myös päinvastoin. Lisäksi Habermasin esittämää kahtiajakoa voidaan kyseenalaistaa, koska ilmiöt kietoutuvat niin vahvasti toisiinsa (Silva 2019: 36). Tästä huolimatta jaottelu kertoo jotakin olennaista kansalaiselle annetuista rooleista ilmastoviisasta asumista koskevassa julkisessa puheessa.

Aikaisemmassa tutkimuksessa vastaavaa näkökulmien kohtaamista ovat käsitelleet esimerkiksi Eide (2017) ja Grönvall (2015). Eiden (2017: 199) mukaan muun muassa kulttuurijournalismi on ottanut omakseen myös ihmisten jokapäiväisen elämän ilmiöt. Etenkin iltapäivälehtien sivuilla nostetaan keskiöön yksilö ja ihminen instituutioiden, kuten puolueen tai sosiaalisen ryhmän, sijasta. Näin journalismi asettuu yksilön elämismaail-

man osaksi ja tarjoaa lukijoille ns. käyttötietoa. Tätä Eide kuvaa *palvelujournalismin* käsitteellä. Siinä lukija asetetaan kansalaisen sijasta tyypillisesti omaa elämäänsä koskevia valintoja tekevän kuluttajan rooliin, ja journalismin sisällöt puhuttelevat yksilön elämismailmaa, eivät niinkään systeemimailmaa eli taloutta, politiikkaa ja hallintoa (ks. Habermas 1985). Toisaalta, kun journalismi asettaa kansalaisen kuluttajan rooliin, voidaan tulkita, että systeemimailma ”kolonialisoi” elämismailmaa (esim. Grönvall 2015: 1029), kun talouden näkökulma korostuu. Journalismin logiikka tukee systeemimailman jäsenyyksiä, eli politiikka ja talous ohjaavat sisällöllisiä valintoja ja painotuksia.

Grönvall (2015: 1029) toteaa, että etenkin kaupallistuminen haastaa elämismailman ja systeemimailman välisiä suhteita ja journalismin roolia valtaapitävien vahtikoirana. Kun osa kansalaisista ei seuraa uutismediaa eikä poliittisia uutisia ja jättäytyy näin tietoisesti julkisen keskustelun ulkopuolelle, he myös irtautuvat yhteisöistä ja kulttuurista, mikä lopulta horjuttaa demokratiaa. Julkinen keskustelu siirtyy journalistisesta mediasta sosiaaliseen mediaan eli teemoiltaan ja käyttäjiltään erikoistuneille areenoille ja polarisoituu helposti. Toisaalta esimerkiksi Calhoun (1988) on aikoinaan käsitellyt journalistista mediaa paikkana, jossa kansalaiset pääsevät välillisesti osaksi sekä systeemitason toimintaa, kuten erilaisia poliittisia ohjelmia, että elämismailman toimintaa, kuten muiden yksilöiden kokemuksia ja yhteisöjä. Media voi siis hänen mukaansa auttaa kansalaisia integroitumaan yhteiskuntaan, mutta rajatusti.

Habermasin (1984; 1987) ajatus, että systeemitason julkinen puhe asettaa kansalaisen tiettyyn rooliin, tulee lähelle subjektiposition käsitettä, jota esimerkiksi Carvalho (2010) on soveltanut tarkastellessaan median kansalaisille tarjoamia asemia ja rooleja. Hän korostaa, että näillä subjektipositioilla on merkitystä, koska niiden pohjalta osaltaan muodostuu kansalaisten käsitys siitä, mitä mahdollisuuksia heillä on vaikuttaa asioihin omalla toiminnallaan. Carvalhon (2010) mukaan erilaisten medioiden tarjoamat subjektipositiot korostavat joko taipumusta toimintaan tai toimimattomuuteen. Näin on esimerkiksi asumisratkaisujen osalta; kansalaisella on mahdollisuus tehdä omia valintojaan, joilla voi olla suuriakin vaikutuksia. Jos kuitenkin media esittää ilmastonmuutoksen lähinnä globaalina ongelmana, jota ratkovat suurvaltojen johtajat, kansalaisille syntyy käsitys, että heillä itsellään ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. Habermasin termin, systeemimailma ohjaa silloin elämismailman ratkaisuja kansalaisia passivoivaan suuntaan (ks. esim. Dahlgren 2009).

Digitaalisen median aikakaudella ihmisten elämismailma on kokenut suuria muutoksia. Kuten Zhao (2007: 147-148) toteaa, verkko on muuttanut sosiaalisen vuorovaikutuksen dynamiikkaa ja tapoja, joilla yksilöt oppivat tuntemaan sekä muita että itseään, tuomalla heille uusia tapoja tutustua muihin. Anonymiteetin suojassa ihmiset näyttävät olevan halukkaita paljastamaan sisäistä maailmaansa muille jakaen henkilökohtaisia tarinoita,

intiimejä hetkiään, ilojaan ja surujaan. Verkossa keskinäinen tieto ja ymmärrys johdetaan siitä, miten ihmiset kertovat itsestään ja elämästään.

Verkko tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia myös julkiselle keskustelulle. Esimerkiksi verkossa toimivat uutismediat voivat tarjota tilan keskustelulle, jossa journalistit ja kansalaiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tämä tuo osaltaan elämismaailman osaksi julkista keskustelua (Nah & Chung 2016: 2297). Media voi myös osallistua elämismaailman kolonialisoimisen vähentämiseen esimerkiksi erilaisten aktivismin muotojen toteuttajana, kuten vaihtoehtoismedioiden ja sosiaalisten liikkeiden kautta (Carroll & Hackett 2006). Näissä annetaan ääni monipuolisemmalle toimijajoukolle kuin perinteisissä medioissa, ja myös käsiteltävät aiheet nousevat vahvemmin esiin yksilöiden elämismaailmasta eli tarpeista, toiveista, arvoista ja asenteista. Tässä roolissa toimivat esimerkiksi erilaiset verkon keskustelupalstat ja blogit. Toisaalta kuitenkin systeemimaailma voi kolonialisoida myös verkkokeskustelua (McLean & Wainwright 2009). Tämä voi näkyä esimerkiksi tiettyjen vallitsevien näkökulmien suosimisena ja toisten hiljentämisinä ja siinä, että verkon algoritmit ohjaavat näkemään vain omaa näkemystä tukevia sisältöjä.

Vaihtoehtoisessa julkisuudessa on kuitenkin myös haasteensa. Mediatekstien määrä ja median kuluttaminen kasvavat jatkuvasti, mikä tarjoaa kansalaiselle runsaasti tietoa systeemi- ja elämismaailmasta. Janssonin (2017) mukaan tiedon suuri määrä, vaihteleva laatu ja ristiriitaisuus kuitenkin vaikeuttavat itselle olennaisen tiedon valikoimista ja omien valintojen tekemistä. Tällöin pääosaan nousee helposti se, mikä on yleisesti hyväksyttyä ja suositeltua, mutta ei välttämättä juuri itselle merkityksellistä. Media siis luo kansalaisille sosiaalista painetta tehdä tiettyjä valintoja; kun asiasta puhutaan julkisuudessa, syntyy käsitys siitä, mikä on yleisesti hyväksyttävää, ja yksilö kokee tarvetta toimia kuten muutkin. Taustalla olevat systeemimaailman korporatiiviset tuoton maksimoinnin intressit vaikuttavat julkiseen mielipiteeseen ja vapautteen puhua avoimesti: erilaisten elämismaailman yhteisöjen (esim. faniyhteisöt) jäsenet konstruoidaan passiivisiksi kuluttajiksi, jolloin valta kuitenkin säilyy massamedialla (McLean & Wainwright 2009).

3 Aineisto ja menetelmä

Tutkimuksen aineisto on kerätty projektissa, jossa pyritään edistämään kestäviä ja oikeudenmukaisia asumisen ratkaisuja. Aineisto on peräisin vuosilta 2010–2022. Siihen kuuluu journalistisia julkaisuja sekä erilaisilta internetin keskustelupalstoilta ja muilta alustoilta poimittua aineistoa. Tässä artikkelissa tarkasteltava journalistinen aineisto on kerätty Ylen verkkouutisista, Helsingin Sanomista (jatkossa HS), Kiinteistöpostista, Rakennuslehdessä, Meidän Talo -lehdessä ja laajan kirjon eri lehtien sisältöjä julkaisevasta

Meillä kotona -sivustosta. Vanhimmat näistä julkaisuista ovat vuodelta 2010 ja uusimmat vuodelta 2020. Aineiston määrystä on havaittavissa, että aiheesta tulee ajan myötä yleisempi, joten uudemmat julkaisut painottuvat.

Vastaavasti tarkasteltavat verkkokeskustelut on poimittu profiililtaan erilaisilta, monia aiheita kattavilta avoimilta Vauva.fi- ja Ylilauta-alustoilta. Nämä alustat valittiin aineistoon, koska ne ovat avoimesti saatavilla. Ne ovat myös kävijämäärissään, näkyvyydessään (yhteiskunnallinen, hakutulokset jne.) suurimpia ja vaikutusvaltaisimpia avoimesti (ilman kirjautumista) saatavilla olevia alustoja (ks. esim. Vaahensalo 2018; Similarweb 2023). Aikajana näiden aineistojen osalta on 2015–2022, mikä johtuu alustojen arkistointikäytännöistä (toisin sanoen vanhempaa aineistoa ei ole enää saatavilla verkossa).

Aineisto on kerätty hankkeessa määriteltyjen hakusanojen ja niiden yhdistelmien avulla. Hakusanoja olivat *asuminen*, *energia(remontti)*, *hiilijalanjälki*, *vähähiilinen*, *hiilineutraali*, *ilmastoystävällinen*, *ilmastonmuutos*, *ilmaston lämpeneminen*, *lämmitys*, *päästöt* ja *ympäristö*. Eri medioiden hakutoiminnot ovat erilaisia, joten hakujen edetessä hakusanoja yhdisteltiin eri tavoin, lisättiin ja muokattiin sen mukaisesti, millaisia tuloksia hauista saatiin. Molemmista aineistoista tallennettiin ne tekstit, joissa hakusanat esiintyivät ja sisältö vastasi aihepiiriä. Tässä artikkelissa raportoitava empiirinen analyysi perustuu journalistisen aineiston osalta 733 juttuun ja verkkokeskusteluaineistojen osalta 150 viestiketjuun, jotka koostuvat yhteensä yli 4000 viestistä (ks. Taulukko 1).

Media	Juttujen määrä
Yle	185
HS-digi	197
Rakennuslehti	153
Kiinteistöposti	84
Meillä kotona	63
Meidän talo	51
	733
Keskustelualusta	Viestiketjujen määrä
Ylilauta (Koti ja rakentaminen)	50 (3105 viestiä)
Vauva.fi (Aihe vapaa)	100 (1005 viestiä)
	150 (4110 viestiä)

Taulukko 1. Tämän artikkelin aineisto.

Ilmastoviisaan asumisen teemojen ja aihepiirien kartoittamisessa hyödynnettiin analyysimenetelmänä määrällistä ja laadullista sisällönanalyysiä (ks. Eriksson & Kovalainen 2015; Schreier 2012). Sisällönanalyysi eteni aineisto kerrallaan siten, että hankkeen tutkija laati alustavan teemoittelun, jonka jälkeen toinen tutkija kävi läpi saman aineiston. Erimieliset tulokset ratkaisi kolmas tutkija yhteistyössä muiden kanssa. Sekä journalistisen että verkkokeskusteluaineiston osalta teemoittelu perustuu koko tekstien huolelliseen läpi lukemiseen.

On huomattava, että keskustelupalsta-aineisto ei ole suoraan vertailukelpoinen media-aineiston kanssa, eikä aineistoja ole tarkoitus verrata toisiinsa. Keskustelupalsta-aineiston keräämisessä painotettiin kansalaisten arjen käytäntöjä, koska halusimme kerätä aineistoa, jossa näkyy, miten ilmastoviisaus näkyy kansalaisten arjessa konkreettisten tekojen ja valintojen tasolla.

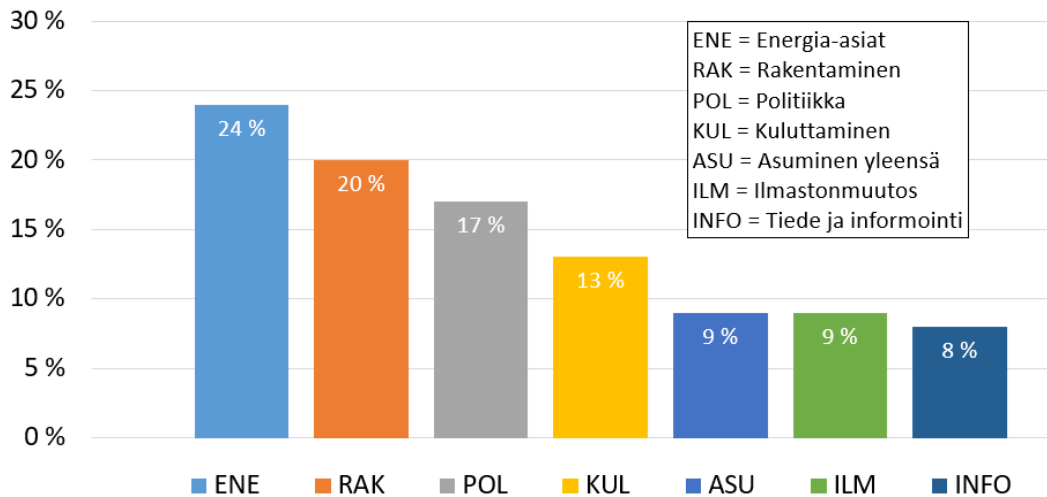
Tätä artikkelia on inspiroinut Carvalhon (2000) mediatekstien diskurssianalyysin malli, josta keskitymme ontologiseen tasoon eli teksteissä esiintyviin teemoihin (ks. myös Doultton & Brown 2009: 193). Määrällisen sisällönanalyysin lisäksi tarkastelemme laadullisesti niitä tekijöitä, joihin ilmastoviisas asuminen laajemmin kytketään. Carvalhon (2000: 21–22) mukaan tällainen asioiden välisten yhteyksien laadullinen tarkastelu voi olla hyvin valaisevaa esimerkiksi toisistaan eroavien näkökulmien paljastamisessa. Näitä yhteyksiä pohdimme tunnistamalla aineistosta elämismaailman näkökulmia, eli jokapäiväisen arjen ilmiöitä ja tapahtumia, sekä systeeminäkökulmia eli talouden, teknologian, tieteen, politiikan ja muun yhteiskunnallisen toiminnan fokusoimisen ja myös kolonialisoitumisen paikkoja (ks. Habermas 1984; 1987; Silva 2019).

4 Ilmastoviisaan asumisen kontekstit

Tässä luvussa esittelemme yksilön ja yhteiskunnan kannalta merkitykselliset kontekstit ja teemat, joissa ilmastoviisasta asumista analyysimme perusteella huomioidaan. Käsittelemme ensin journalistiset tekstit ja sen jälkeen verkkokeskustelut sekä määrällisesti että laadullisesti.

4.1 Journalismin teemat ja painotukset

Journalistisesta aineistosta tunnistettiin mediasta riippuen noin 20 alateemaa, joista muodostettiin seitsemän pääteemaa. Pääteemat ja niihin luokiteltujen artikkelien osuudet kaikista artikkeleista on koottu kuvioon 1. Koska aineisto on valittu ilmastoviisaaseen asumiseen liittyvillä hakusanoilla, sisältöluokilla on myös taipumus kietoutua toisiinsa. Tästä huolimatta jokaiselle artikkelille määriteltiin tutkijoiden yhteistyössä vahvin teema. Näin jokainen artikkeli on luokittelussa mukana vain kerran.

Kuvio 1. Pääteemat ja niiden osuudet journalistisessa aineistossa (N=733).

Yleisimmät pääteemat liittyvät energiaan, rakentamiseen ja politiikkaan. Niihin sisältyvissä alateemoissa on jonkin verran vaihtelua eri julkaisujen välillä, mutta useimmat toistuvat läpi aineiston. Systeemitason näkökulmasta tarkasteltuna kolmessa yleisimmässä pääteemassa ääneen pääsevät lähinnä ”järjestelmän edustajat” kuten poliitikot, viranomaiset ja asiantuntijat, mikä on tyypillistä journalistisille lähdekäytännöille (Mörä 1996: 107; Fishman 1980).

Pääteemaan **energia** on luokiteltu artikkelit, joiden aiheena on sähkön kulutus ja säästäminen, älykkäät ratkaisut ja energialiiketoiminta, lämmitys, energiaremontit ja energiatehokkuus. Kun kyseessä on asuminen, läsnä on talouden ja teknologian ohella elämismailma, yksittäiset ihmiset arjen ratkaisuihin ja asukkaat. Taloyhtiöt voidaan nähdä eräänlaisena siltana systeemimaailman (tuottaa asukkaalle omistajan ja osakkaan roolin) ja elämismailman välillä. Mediatekstien pohjalta on nähtävissä, että systeemitaso ja elämismailma kietoutuvat toisiinsa monimutkaisin tavoin – jopa yhden jutun sisällä. Jutuissa näitä näkökulmia käytetään myös tekstiä jäsentävänä tekijänä, mitä havainnollistetaan esimerkissä 1 (tulkinta kursiivilla esimerkin jälkeen).

- (1) HELSINKILÄINEN Sinikka Herajärvi on aloittanut viikonlopun imuroimalla ja keittämällä kahvit. Kuulostaa arkiselta, mutta Herajärven kodinkoneet käyvät osittain aurinkosähköllä. Se ei ole arkea monessa kerrostalokodissa. -> *fokus yksilön arjessa*

Herajärven taloyhtiö Helsingin Pikku Huopalahdessa hankki runsaat 30 aurinkopaneelia kattoremontin yhteydessä keväällä 2017. [...] -> *taloyhtiö instituutiona*
 Aurinkosähköjärjestelmän avulla taloyhtiö säästää vuotuisissa sähkölaskuissa noin 800 euroa. Kolmiossa asuvan Herajärven hyöty on noin 25 euroa vuodessa. [...] -> *talousnäkökulma, esimerkkinä yksilö*

Aurinkoenergian yleistymistä taloyhtiöissä hidastaa toistaiseksi lainsäädäntö. Se vähentää investoinnin kannattavuutta: jos taloyhtiö jakaa tuottamaansa aurinkosähköä asukkaille,

siitä pitää maksaa siirtomaksu ja vero. [...] -> *lainsäädännön näkökulma, markkinatalous, taloyhtiö toimijana (Takala 2020).*

Esimerkissä 1 on hahmoteltu energia-aiheeseen luokitellun artikkelin vuorottelua elämismailman ja systeemimailman välillä. Tekstissä vaikeita ja monimutkaisia teknis-taloudellisia asioita tuodaan lähemmäksi yksilön arkea esimerkein, mikä onkin tyypillinen yleistajuistamisen keino (Koskela & Pilke 2001). Tietyn aiheen käsitteleminen yksittäisen henkilön kokemuksen ja elämismailman kautta on aikakauslehdille tyypillinen tapa rakentaa artikkeli (Pietilä 2013: 71). Tämä näkyy Meillä kotona -sivuston artikkelien otsikoissa (esimerkit 2 ja 3).

- (2) Pipsa ja Osmo käyttävät suihkuvedetkin uudelleen – helsinkiläisperhe elää ympäristön ehdoilla (Meillä kotona 08102019)
- (3) Jarkko Aholan ilmastoteko: "Vaihdoin öljyn ilma-vesilämpöpumppuun" (Meillä kotona 04102019)

Juttutyyppi ei kuitenkaan rajaudu pelkästään aikakauslehtiin, vaan sitä esiintyy myös yleisjournalismin ns. pehmeämmissä jutuissa, kuten esimerkiksi 1 esitelty HS:n juttu osoittaa. Yksittäinen henkilö ja hänen elämismailmansa tarjoaa lukijalle mahdollisuuden samaistumiseen ja näin aiheen käsittelemiseen omista lähtökohdistaan (esim. Rahtu 2013: 109).

Toiseksi yleisin pääteema on **rakentaminen**, johon liittyvät artikkelit käsittelevät rakennettua ympäristöä ja rakentamista toimintana, puurakentamista, matalaenergiataloja sekä ekologista ja hiilineutraalia rakentamista. Näissä rakentamista koskeissa mediateksteissä on havaittavissa vahva talouden ja teknologian liitto; tekstit edustavat pääasiassa systeemimailmaa ilman välitöntä kytköstä yksilöihin tai asukkaisiin. Esimerkissä 4 kuvataan puukerrostalon valmistumista taloudellisena menestyksenä, nostetaan esiin teknologisia ratkaisuja kannattavuuden näkökulmasta ja viitataan myös viranomaisiin. Ääneen tekstissä pääsee vain rakentajayhtiön johto.

- (4) Neljästä kolmikerroksisesta talosta muodostuvassa kohteessa on yhteensä 43 asuntoa, jotka ovat 29-, 45- ja 65-neliöisiä. [...] Sikla-konsernin toimitusjohtaja Janne Niemisen mukaan asunnoilla oli 25 ostajaa, eli osa meni kuluttajille ja osa sijoittajille. Sijoittajat ostivat etenkin 29 neliön yksioita, joiden keskineliöhinta oli noin 4600 euroa. [...] "Olemme panneet paljon panoksia puukerrostaloihin ja saaneet paljon oppia tästä kohteesta. Tämä on silti ollut meille jo nyt kannattava ja kaikilta osin onnistunut projekti", Nieminen sanoo Rakennuslehdelle. [...] "Puukerrostalorakentamista pelätään Suomessa ihan valtavasti. Ei uskalleta lähteä rakentamaan." "Viranomaisillakaan ei ole oikein kokemusta siitä." [...] Sikla on toteuttanut Helsingin Haapaperhosen rankarunkoisista suurelementeistä. Yhtiö tutkii CLT:n käyttöä jatkossa, mutta tällä hetkellä se ei Niemisen mukaan ole vielä hintakilpailukykyinen. (Lättilä 2017, Rakennuslehti)

Politiikka-luokassa käsitellään poliittisesta näkökulmasta yrityksiä ja taloutta, energiamääräyksiä ja -todistuksia sekä ilmastotekojen kustannuksia. Talouden ja teknologian liitto on siis vahva myös tässä teemassa, mikä näkyy esimerkiksi 5, jossa käsitellään energiatehokkuusmääräyksiä teknisenä kysymyksenä, vailla poliittista kiistanalaisuutta. Tiu-
kentuvat määräykset esitellään rakentamisen laadun ja energiatehokkuuden parantamisen näkökulmasta ja myös kustannusvaikutukset mainitaan. Kriittisiä huomioita uutiseen ei sisälly, vaan ääneen pääsee vain ministeri.

- (5) Rakentamisen energiamääräykset uudistuvat. Entistä energiatehokkaammat rakennukset ovat ympäristöministeriön mukaan merkittävä askel kohti ilmastonmuutosta hillitsevää rakentamista. [...] Asuntoministeri Jan Vapaavuoren mukaan uudistus kehittää rakennusalaan ja luo edellytykset rakennusten laadun parantamiselle Suomessa. [...] Energiamuotojen ker-
toimet ohjaavat rakentajia käyttämään ympäristöystävällisempiä energiamuotoja. [...] -
Energiatehokkuuden parantaminen ja rakennuskustannusten samanaikainen alentaminen on nyt täysin mahdollista. Päälle tulevat vielä säästöt energiakulutuksesta, Vapaavuori ker-
too. (YLE 28.9.2010)

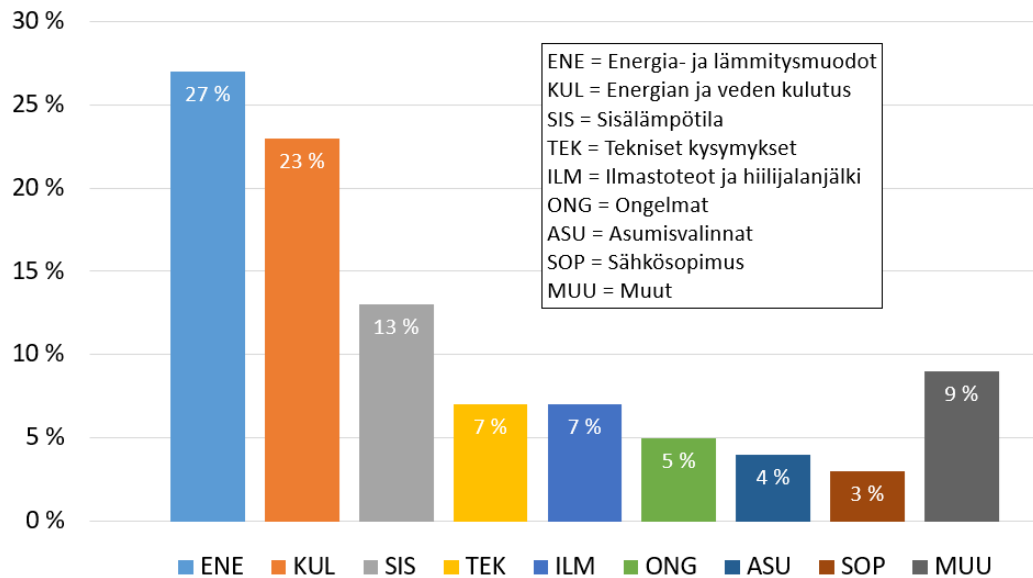
Journalistisen aineiston tarkastelu osoittaa, että systeemimaailman eri osatekijät – poli-
tiikka, tiede, talous ja teknologia – kietoutuvat vahvasti toisiinsa ja yhdistyvät arjen ilmi-
öihin ja näin yksilön arkeen vaihtelevilla tavoilla. Elämismaailmaan painottuvat asumisen
ilmiöt sekä kuluttamiseen liittyvät sisältöluokat. Energia ja etenkin energian säästämi-
nen ovat teemoja, joita voidaan tarkastella sekä yksilön että järjestelmän näkökulmasta.
Systeemimaailman puolella talous ja teknologia yhdistyvät usein, kun aiheena on ener-
gia tai rakentaminen. Poliittikaan liittyvät erilaisten poliittisten päätösten ja linjausten
käsittely, kun taas luokkaan tiede sisältyy paitsi tutkimuksesta kertominen myös ympä-
ristötietoisuuden välittäminen.

Aineistossa on mukana sekä yleisjournalismia että erikoisjournalismia edustavia julkai-
sija. Näiden välillä on myös havaittavissa pientä eroa. Yleisjournalismia edustavien Ylen
ja HS:n aineistoissa on tasaisemmin edustettuna eri teemoja. Kiinnostavasti Ylen aineis-
toissa korostuvat energia ja kuluttaminen, kun taas HS:n yleisimmät teemat ovat asumi-
nen (kaupunkiasumisen teema) ja rakentaminen, jotka heijastavat kaupunkien tehtäviä
ja pääkaupunkiseudun asukkaita kiinnostavia asioita. Erikoisjournalismia edustavassa ai-
kakausslehtiaineistossa korostuvat sen sijaan usein yksilön valinnat, tuotteet, innovaatiot
ja neuvot. Ammattilehtenä Rakennuslehti eroaa muusta aineistosta siinä, että siellä ra-
kentamista ja rakennusalaan tarkastellaan vahvasti politiikan kontekstissa, mikä kertoo
lehden roolista alan edunvalvojana.

Journalistinen aineisto havainnollistaa, miten ilmastoviisas asuminen edellyttää sekä
elämismaailman että systeemimaailman huomioon ottamista, vaikkakin painotukset
vaihtelevat jutusta ja mediasta toiseen.

4.2 Keskustelupalstojen teemat ja painotukset

Keskusteluaineistosta tunnistettiin sisällönanalyysin avulla yhdeksän (9) eri pääteemaa. Teemat ja niihin luokiteltujen viestiketjujen osuudet kaikista viestiketjuista on koottu kuvioon 2.

Kuvio 2. Pääteemat ja niiden osuudet sosiaalisen median aineistossa (N=150).

Yleisin teema on **energia- ja lämmitysmuodot**. Teemaan on luokiteltu viestiketjut, joissa pohditaan esimerkiksi erilaisten lämmitysjärjestelmien- ja muotojen hyviä ja huonoja puolia sekä niiden rahallista kannattavuutta, kuten esimerkissä 6, jossa kirjoittaja pohtii sitä, onko aurinkopaneelien hankkiminen omakotitaloon taloudellisesti kannattavaa. Keskusteluaineistossa onkin tyypillistä, että keskusteluissa lähtökohtana on yksilön elämismailma, johon systeemimaailman ilmiöt tuovat syötteitä tai toisinaan jopa aiheuttavat syyn keskustelulle, kuten aurinkopaneeliteknologian kehittyminen ja siten yleistyminen kotitalouksien lämmitysmuodoksi.

- (6) Mitäs mieltä olette aurinkopaneeleista? Sähkön hinta on mitä on, mutta niin on myös suomen sää. Kannattaako tällä hetkellä omkt katon vuoraus aurinkopaneeleilla, vai pitäisittekö ylimääräiset hilut muualle poikimaan tuottoa?

Toiseksi yleisin teema on **veden ja energian kulutus**, jossa keskeisimpänä näkökulmana on veden ja energian kulutus asumisessa, ja etenkin sen näkyminen asukkaan sähkölaskussa (esim. ”Paljonko saunan lämmitys kerran viikossa näkyy sähkölaskussa?”). **Sisälämpötila**-teemassa viestiketjun keskeisimpänä näkökulmana on lämpötila asunnon sisällä etenkin asukkaan elämismailman näkökulmasta. Kyseessä on siis koettu lämpötila, jonka asukas kokee fyysisinä tuntemuksina kehossaan esimerkiksi liiallisena kylmyyden

tai kuumuuden tunteena ja siitä aiheutuva epämukavuutena. Kuitenkin esimerkissä 7 viitataan myös talouteen ("maksan 1000e vuokraa/kk kylmästä asunnosta"), joten sisälämpötila voidaan nähdä myös talouteen kytkeytyneenä asiana.

- (7) Maksan 1000e vuokraa/kk kylmästä asunnosta, ikkunoista vetää niin että verhot heiluvat, lattian raosta tulee kylmää viimaa myös. Olen valittanut isännöitsijälle, muttei tee mitään. Onko tälle tehtävissä mitään vai pitääkö vain etsiä uusi lämmin asunto? Täällä on niin kylmä että öisin on oltava kaksi peittoa ja lämpökerrasto päällä.

Tekniset kysymykset -teemassa keskeisimpänä näkökulmana ovat laitteiden tekniset toimintaperiaatteet ja niihin liittyvät kysymykset yleisellä/teoreettisella tasolla niin, ettei esiin tuoda mitään kirjoittajalla olevaa spesifiä ongelmatilannetta (esim. "Tuoko ilmalämpöpumppu ulkoa raitista ilmaa sisälle? Vai lämmittääkö se vain sisäilmaa?"). Tässä teemassa korostuukin systeemimaailma, mikä tulee esiin erityisesti teknologisten kysymysten pohdinnassa.

Ilmastoteot ja hiilijalanjälki -teemassa keskeiseksi nousevat yksilön tekojen ja valintojen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ja vaikutukset ilmastoon (esimerkki 8). **Ongelmat**-teemaan puolestaan luokiteltiin viestiketjut, joissa keskeisimpänä näkökulmana ovat erilaiset pulmat lämmitykseen liittyvien teknologioiden, järjestelmien ja laitteiden käytössä (esimerkki 9). Seuraavissa esimerkeissä näkyy selkeästi yksilön elämämaailma, jonka kautta keskustelua herätellään.

- (8) Meillä ollaan kierrättäjiä ym henkeen ja vereen, mutta asuntomme tuhoaa meidän hilijalanjäljen koon täysin. Meillä on 100 neliötä per asukas ja sukutila, niin eipä voida muuttaa pienempään. Montako neliötä per asukas on muilla?
- (9) Maalämmön kaivo hukassa, miten sen voi löytää? Missään ei tontilla sen näköistä kaivoa, voiko se olla terassin alla? Alapuolelle kun katsoo niin ei siellä kyllä mitään näy.

Asumisvalinnat-teemaan on luokiteltu viestiketjut, joissa käsitellään asunnon valintaan liittyviä kysymyksiä. Kirjoittajat tunnistavat viesteissään erilaisia asuntoihin liittyviä tekijöitä, joita ovat esimerkiksi asunnon rakennusajankohta, asumismuoto ja erilaiset rakennustekniset ratkaisut, kuten lämmitysjärjestelmä ja eristys. Esimerkissä 10 kirjoittaja kertoo harkitsevansa 1960-luvulla rakennetun rivitaloasunnon ostamista omasta elämämaailmastaan käsin. Kuitenkin kirjoitukseen kietoutuu myös systeemimaailmaa, sillä hän nostaa esiin asunnon ominaisuuksista "ajalle ominaiset 100 mm eristyksen ulkoseinissä" ja "alkuperäiset ikkunat", joiden johdosta "asunnon energiatehokkuus on aika heikko". Esimerkki kytkeytyy myös sisälämpötila-teemaan, koska kirjoittajaa mietityttää, tuleeko asunnossa kylmä talvella. Kuitenkin kärkenä on asunnon valinta, joten tämä viesti on luokiteltu asumisvalinnat-teemaan.

- (10) Onko paikalla ihmisiä, jotka asuvat/ovat asuneet 60-luvulla rakennetuissa taloissa? Tai muita talotekniikasta ymmärtäviä? Harkinnassa ostaa 60-luvun riviasunto. Asunnossa kuitenkin

ajalle ominaiset 100mm eristykset ulkoseinissä, ja lisäksi vielä alkuperäiset ikkunat, eli energiatehokkuus aika heikko. Se mikä tässä pääasiassa mietityttää on se, että tuleeko siellä kovin kylmä talvella kun lämpötila tippuu sinne -25C lukemiin.

Sähkö Sopimus-teemassa keskeisimpänä näkökulmana on sähkö sopimuksen tekeminen, eli sähköntoimittajan, sähköyhtiön ja sopimusmallin valinta. Esimerkissä 11 kirjoittaja kysyy omasta elämismailmastaan käsin muilta neuvoja siitä, mitä kaikkea pitäisi osata ottaa huomioon sähkö sopimusta valitessa. Hän nostaa esiin systeemitason elementtejä, kuten sähkö sopimuksen muodoista määräaikaisten, toistaiseksi voimassa olevan ja ”pakettiratkaisun” ja kyselee muiden näkemystä näiden erilaisten sopimusmallien eduista.

(11) Oon muuttamassa vuokralle ja pitäisi sähkö soppari tehdä. Mitä kaikkea pitäisi osata ottaa huomioon sähkö sopparia valitessa? Lumoenergialla on esimerkiksi määräaikaista, toistaiseksi voimassa olevia ja pakettiratkaisuja. Onko noissa pakettiratkaisuissa mitään ideaa? Onko määräaikaista sopparista mitään hyötyä?

Muut-teemaan on luokiteltu viestiketjut, jotka eivät sopineet muihin teemoihin, mutta niitä ei kuitenkaan ollut riittävästi, jotta ne olisivat muodostaneet selkeästi oman teemansa, esimerkiksi EU-direktiivit ja lainsäädäntö. Asumisvalinnat-, lämmitys/energia-muodot- ja sähkö sopimus-teemoissa painottuu (kulutus)valinnan tekeminen. Sekä veden ja energian kulutus/hinta -teemassa että sähkö sopimus-teemassa nousee vahvasti esille talous. Ilmastoteot ja hiilijalanjälki -teemassa korostuu ympäristönäkökulma.

Suurimpana erona keskustelupalstojen välillä nousi esiin se, ettei Ylilauta-aineistosta löytynyt ollenkaan ilmastoteot ja hiilijalanjälki -näkökulmaa. Lisäksi Ylilaudalla oli enemmän asumisvalintoihin, sähkö sopimukseen ja teknisiin kysymyksiin liittyvää keskustelua, kun taas Vauva.fi:ssä oli hieman enemmän lämmitys- ja energiamuotoihin sekä sisälämpötilaan liittyvää keskustelua. Toisaalta aineistot eivät ole palstojen rakenteen vuoksi yhteismitallisia (”Aihe vapaa” vs. ”Koti ja rakentaminen”).

Verkkokeskusteluissa painottuu elämismailma ja kirjoittajan oma kokemus ja ihmisten jokapäiväisen elämän ilmiöt. Niissä siis nostetaan keskiöön yksilö ja ihminen sekä käyttötieto. Toisaalta myös systeemimailma on läsnä taustalla, sillä etenkin yksilön talous, joka on osa systeemimailmaa, on vahvasti läsnä keskusteluissa. ”Puhtaimmillaan” yksilön elämismailmaa edustavat asumismukavuutta, kuten esimerkiksi asunnon sisälämpötilaa koskevat keskustelut, koska niissä keskiössä ovat yksilön fyysiset, ruumiilliset tunteet, jotka ovat olemassa täysin systeemimailmasta ”riippumatta”.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä artikkelissa tavoitteena on ollut tarkastella niitä konteksteja ja aihepiirejä, joissa ilmasto viisas asuminen esitetään julkisessa puheessa vuosina 2010–2022. Tarkastelussa on ollut aiheeseen liittyviä journalistisia tekstejä ja verkkokeskusteluja, joilla on erilaiset

lähtökohdat ja tavoitteet. Molemmat yhdessä muodostavat osan siitä julkisesta puheesta, jolla rakennetaan kansalaisten ymmärrystä ja käsityksiä ilmastoviisaasta asumisesta, ja ylipäätään tuodaan aihe julkiseen keskusteluun. Journalistisissa teksteissä ilmastoviisaasta asumista merkityksellistetään vahvasti poliittisten ja taloudellisten systeemien näkökulmasta, kuten energiatehokkuutta edistävien päätösten ja toimenpiteiden sekä niistä kansalaisille aiheutuvien seurausten uutisoimisena. Systeemi- ja elämismailma yhdistyvät kuitenkin paikoitellen, kun kansalaiset pääsevät mediateksteissä ääneen: esimerkiksi pohtiessaan taloudellisia ja ekologisia asumisvalintoja. Aineistossa on myös havaittavissa juttutyyppeiden välisiä eroja. Elämismailma nousee selvemmin esiin ns. pehmeissä uutisissa ja aikakauslehdissä.

Verkkokeskusteluissa teemat nousevat kansalaisten omista elämismailmoista ja ovat kytköksissä heidän henkilökohtaisiin kokemuksiinsa ja elämäntilanteisiinsa. Toisaalta keskustelun teemat kytkeytyvät myös systeemimailmaan (markkina)talouden läsnäolon kautta, joka tavalla tai toisella läpäisee kaikki teemat. Kansalaiset ovat siis voimakkaasti kuluttajan roolissa myös niillä alustoilla, joilla he voivat itse vapaasti määrittellä keskustelun aiheet. Keskusteluissa näkökulma systeemimailmaan poikkeaa journalistisesta mediasta siten, että se lähtee kansalaisesta yksilönä ja toimivana subjektina, eikä suuntaudu ”ylhäältä alaspäin” niin, että kansalainen olisi toiminnan kohteena. Kansalaisten subjektipositioista verkkokeskusteluissa korostuu toimijuus (vrt. Carvalho 2010), jossa kansalaisella on mahdollisuus tehdä omia valintojaan (esim. lämmitysjärjestelmä tai sähkösovimus), joilla voi olla suuria vaikutuksia sekä hänen omaan elämäänsä että laajemmassa mittakaavassa myös yhteiskuntaan.

Se tapa, jolla systeemi- ja elämismailman limittyminen ilmastoviisaan asumisen julkisessa puheessa kuvataan, vahvistaa ajatusta siitä, että kyse on monipuolisesta ilmasto-, ympäristö- ja kestävyysviestinnän yhdistelmästä. Keskusteluun aiheesta osallistuvat sekä yhteiskunnalliset toimijat agendoineen että kuluttajakansalaiset arjen valintoineen (ks. esim. Cherry ym. 2017). Elämismailma toimii journalismissa myös välineenä tuoda monimutkaisia asioita lähemmäksi kansalaisia, jolloin käytännön ymmärrys voi johtaa toimintaan. Verkkokeskusteluissa esiin tulevat yksilölliset pohdinnat ja niihin esitetyt ratkaisut tukevat osaltaan ajatusta siitä, että yksittäisen kansalaisen valinnoilla on asumisen kysymyksissä väliä.

Tulosten perusteella voidaan myös todeta, että ilmastoviisaan asumisen kysymykset heijastavat aikaansa, ajankohtaisia tapahtumia ja keskusteluja. Ajallisen muutoksen tarkastelu esimerkiksi suhteessa EU-direktiivien toimeenpanoon tai energiakriisiin muodostaakin kiinnostavan jatkotutkimusaiheen.

Koska olemme halunneet kattaa sekä journalistisen median näkökulman että verkkokeskustelujen näkökulman, tarkastelussa ei päästä kovin syvälle. Artikkelissa ei esimerkiksi ole tarkasteltu journalistisiin juttuihin liittyviä kommentteja, joissa elämismailman rooli saattaisi nousta enemmän esiin. Verkkokeskusteluaineiston osalta tähän tutkimukseen tehdyt rajaukset, kuten politiikka-aiheisten palstojen sivuuttaminen, todennäköisesti korostavat elämismailman roolia ja vähentävät systeemitason yhteiskunnallisen keskustelun suhteellista painoarvoa tuloksissa.

Jo nyt tarkastellun aineiston perusteella havaitaan, että on tärkeää hahmottaa kokonaiskuvaa sekä elämismailman näkökulmasta että systeeminäkökulmasta, jotta ilmastoviiasaan asumisen toteuttamista voidaan edistää. Jatkossa voitaisiin tutkia myös esimerkiksi systeemi- ja elämismailman kohtaamista journalististen tekstien kommenttikentissä (ks. esim. Nah & Chung 2016). Lisäksi aineistoihin on syytä paneutua syvällisemmin ja esimerkiksi tarkastella eri juttutyyppejä tapaa hahmottaa ilmastoviiasasta asumista. Vastaavasti sosiaalisen median tarkastelu myös muuten kuin verkkokeskustelujen osalta laajentaa näkemystä edelleen.

Rahoittaja

Tämä tutkimus on tehty osana hanketta *Decarbon Home – Kohti hiilivapaita koteja*. Hanketta rahoittaa Strategisen tutkimuksen neuvosto, joka toimii Suomen Akatemian yhteydessä. Päätösnumero 335254.

Lähteet

- Alvim da Silva, A. E. F., Pereira, J. R. & Felizardo, L. F. (2022). Science popularization from the perspective of the theory of communicative action. *Cultures of Science* 5(1), 50–66.
- Brüggemann, M. & Engesser, S. (2014). Between consensus and denial: Climate journalists as interpretive community. *Science Communication* 36(4), 399–427.
- Brüggemann, M. & Engesser, S. (2017). Beyond false balance: How interpretive journalism shapes media coverage of climate change. *Global Environmental Change* 42, 58–67.
- Calhoun, C. (1988). Populist Politics, Communications Media and Large Scale Societal Integration. *Sociological Theory* 6(2), 219–241.
- Carroll, W. K. & Hackett, R. A. (2006). Democratic media activism through the lens of social movement theory. *Media, Culture & Society* 28(1), 83–104.
- Carvalho, A. (2000). Discourse analysis and media texts: a critical reading of analytical tools. Paper presented at the International Conference on Logic and Methodology', RC 33 meeting (International Sociology Association), Köln, 3–6 October. Saatavilla: https://www.researchgate.net/publication/288984827_Discourse_analysis_and_media_texts_a_critical_reading_of_analytical_tools (lainattu 27.9.2023).
- Carvalho, A. (2010). Media(ted) discourses and climate change: A focus on political subjectivity and (dis)engagement. *WIREs Climate Change* 1, 172–179.
- Cherry, C., Hopfe, C., MacGillivray, B. & Pidgeon, N. (2015). Media discourses of low carbon housing: The marginalisation of social and behavioural dimensions within the British broadsheet press. *Public Understanding of Science* 24(3), 302–310.

- Cherry, C., Hopfe, C., MacGillivray, B. & Pidgeon, N. (2017). Homes as machines: Exploring expert and public imaginaries of low carbon housing futures in the United Kingdom. *Energy research & social science* 23, 36–45.
- Dahlgren, P. (2009). *Media and Political Engagement: Citizens, Communication and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Decarbon-Home (2023). Asukaskeskeisiä ratkaisuja lähiöiden ja haja-asutusalueiden ilmastoviisaaseen asumiseen. Saatavilla: <https://decarbonhome.fi/hanketietoa/> (lainattu 27.9.2023).
- Doulton, H. & Brown, K. (2009). Ten years to prevent catastrophe? Discourses of climate change and international development in the UK press. *Global Environmental Change* 19(2), 191–202. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2008.10.004>
- Eide, M., (2017). The culture of service journalism. Teoksessa: N. Nørgaard Kristensen & K. Riegert (Toim.). *Cultural Journalism in the Nordic Countries*. Nordicom. 195–204.
- Engesser, S. & Brüggemann, M. (2016). Mapping the minds of the mediators: The cognitive frames of climate journalists from five countries. *Public understanding of science* 25(7), 825–841.
- Eriksson, P. & Kovalainen, A. (2015). *Qualitative methods in business research: A practical guide to social research*. Sage.
- Fishman, M. (1980). *Manufacturing the news*. University of Texas Press.
- Gibson, T. (2017). Economic, technological, and organizational factors influencing news coverage of climate change. Teoksessa: M. C. Nisbet, S. S. Ho, E. Markowitz, S. J. O'Neill, M. S. Schäfer, & J. Thaker (Toim.). *Oxford research encyclopedia on climate change communication*. Oxford University Press.
- Grönvall, J. (2015). De-coupling of journalism and democracy: Empirical insights from discussions with leading Nordic media executives. *Journalism* 16(8), 1027–1044.
- Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action*. Heinemann Education.
- Habermas J. (1985). *The Theory of Communicative Action, Vol. 2: Lifeworld and System: A Critique of Functional Reason*. Boston, MA: Beacon Press.
- Habermas, J. (1987). Theory of communicative action, Volume II: Lifeworld and system: A critique of functionalist reason (trans. Thomas McCarthy). Beacon.
- Jackson, N. (1999). The Council Tenants' Forum: A Liminal Public Space between Lifeworld and System? *Urban studies* 36(1), 43–58. <https://doi.org/10.1080/0042098993727>
- Jansson, A. (2017). Lifeworlds under Siege? A Study of Mediatization as Intrusion and Restraint. *Nordicom Review* 24(1), 3–17. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0292>
- Kleis Nielsen, R., & Ganter, S. A. (2018). Dealing with digital intermediaries: A case study of the relations between publishers and platforms. *New Media & Society* 20(4), 1600–1617.
- Koskela, M. & Pilke, N. (2001). Exempel på exempel – en studie i populärvetenskapliga texter. Teoksessa: O. Järvi (Toim.). *Erikoiskielet ja käännösteoria. VAKKI-symposiumi XXI. Vaasa*. 10.-11.2.2001. Vaasan yliopisto. 152–166.
- Kumpu, V. (2021). Ilmastoviestintä ekologisena kommunikaationa: Ratkaisukeskeinen ilmastoviestinnän tutkimus ja yhteiskuntateoria. *Media & viestintä* 44(1), 138–157. <https://doi.org/10.23983/mv.107304>
- Lovell, H. (2004). Framing sustainable housing as a solution to climate change. *Journal of Environmental Policy & Planning* 6(1), 35–55. <https://doi.org/10.1080/1523908042000259677>
- Lättilä, H. (2017). Helsingin ensimmäisen gryndipuukerrostalokohteen kaikki asunnot myyty - "Tämä on ollut meille kannattava projekti". *Rakennuslehti* 8.9.2017.
- McLean, R. & Wainwright, D. W. (2009). Social networks, football fans, fantasy and reality: How corporate and media interests are invading our lifeworld. *Journal of information, communication & ethics in society* (Online) 7(1), 54–71. <https://doi.org/10.1108/14779960910938098>
- Mörä, T. (1996). Journalistit rutiinien verkossa. Teoksessa: H. Luostarinen, U. Kivikuru, & M. Ukkola (Toim.). *Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. 105–116.
- Nah, S. & Chung, D. S. (2016). Communicative action and citizen journalism: A case study of OhmyNews in South Korea. *International journal of communication* 10, 2297–2317.
- Painter, J. (2016). New Players and the Search to be Different. Teoksessa: J. Painter, M.C. Erviti, R. Fletcher, C. Howarth, S. Kristiansen, B. León, A. Ouakrat, A. Russell & M.S. Schäfer (Toim.). *Something Old*,

- Something New: Digital Media and the Coverage of Climate Change*. Reuters Institute for the Study of Journalism. 8–23.
- Pietilä, A.-P. (2013). Miten media valitsee aiheensa. Teoksessa: U. Strellman & J. Vaattovaara (Toim.). *Tieteen yleistajuistaminen*. Gaudeamus. 65–79.
- Rahtu, T. (2013). Tieteellisestä yleistajuiseen kielenkäyttöön. Teoksessa: U. Strellman & J. Vaattovaara (Toim.). *Tieteen yleistajuistaminen*. Gaudeamus. 99–118.
- Rantala, S., Toikka, A., Pulkka, A. & Lyytimäki, J. (2020). Energetic voices on social media? Strategic Niche Management and Finnish Facebook debate on biogas and heat pumps. *Energy Research & Social Science*, 62, 101362. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2019.101362>
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Thousand Oaks: Sage.
- Schäfer, M. S. & Painter, J. (2021). Climate journalism in a changing media ecosystem: Assessing the production of climate change-related news around the world. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change* 12(1), e675.
- Silva, F. (2019). Colonization of the Lifeworld. Teoksessa: A. Allen & E. Mendieta (Toim.). *The Cambridge Habermas Lexicon*. Cambridge University Press. Cambridge. 36–39. <https://doi.org/10.1017/9781316771303.012>
- Similarweb (2023). Top Websites Ranking. Most Visited Websites in Finland. Saatavilla: <https://www.similarweb.com/top-websites/finland/> (lainattu 30.10.2023).
- Suomen virallinen tilasto (2021). Asumisen energiankulutus 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/asen/2020/asen_2020_2021-12-16_fi.pdf (lainattu 20.9.2023).
- Takala, S. (2020). Auringosta energiaa. HS Digi 22.11.2020.
- Vaahensalo, E. (2018). Keskustelufoorumit mediainhokkeina – Suositut suomenkieliset keskustelufoorumit mediassa. *WiderScreen* 21(3). Saatavilla: <http://widerscreen.fi/numerot/2018-3/keskustelufoorumit-mediainhokkeina-suositut-suomenkieliset-keskustelufoorumit-mediassa/> (lainattu 30.10.2023).
- Wessler, H. (2018). *Habermas and the Media*. John Wiley & Sons.
- YLE (2010). Rakentamisen energiamääräykset uudistuvat. 28.9.2010.
- Ympäristöministeriö (2021). Hiilihelppi antaa vinkkejä asumisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Saatavilla: <https://ym.fi/-/hiilihelppi-antaa-vinkkejä-asumisen-hiilijalanjäljen-pienentämiseksi> (lainattu 24.4.2023).
- Zhao, S. (2007). Internet and the lifeworld: Updating Schutz's theory of mutual knowledge. *Information technology & people* (West Linn, Or.), 20(2), 140–160. <https://doi.org/10.1108/09593840710758059>